

LA FLORIDA

LA
FLORIDA

LAILA LALAMI

Vertaald door Lucie van Rooijen
en Inger Limburg

Nieuw Amsterdam

De vertalers ontvingen voor deze vertaling een projectsubsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *The Moor's Account*. Pantheon Books, a division
of Random House LLC, a Penguin Random House Company, New York

© 2014 Laila Lalami

© 2020 Nederlandse vertaling Lucie van Rooijen en Inger Limburg /

Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Nico Richter

Omslagbeeld © Getty Images

Foto auteur © April Rocha

NUR 302/342

ISBN 978 90 468 2628 7

www.nieuwamsterdam.nl

Voor mijn dochter

In naam van God, de Erbarmer, de Barmhartige. Lof zij God, de Heer der werelden, en Gods vrede en zegeningen zijn met onze profeet Muhammad en al zijn nakomelingen en metgezellen. Dit boek is het nederige werk van Mustafa ibn Muhammad ibn Abdussalam al-Zamori, en een waarheidsgetrouw verslag van zijn leven en reis van de stad Azemmur naar het Land van de Indianen, waar hij aankwam als slaaf en, in zijn poging zijn vrijheid te herwinnen, schipbreuk leed en vele jaren rond-doolde.

Omdat ik deze vertelling lang na de gebeurtenissen zelf heb opgeschreven, moest ik mij geheel verlaten op mijn geheugen. Het kan zijn dat de genoemde afstanden niet precies overeenkomen met de werkelijkheid of dat de vermelde data onnauwkeurig zijn, maar dit zijn kleine vergissingen die bij een dergelijk relaas welhaast onontkoombaar zijn. Voor het overige verklaar ik hierbij plechtig dat ik deze gebeurtenissen heb beschreven zoals ik ze heb ervaren, ook de gebeurtenissen die zo buitengewoon zijn dat ze de lezer als onwaar voorkomen.

Mijn oogmerk is om enkele correcties aan te brengen in de geschiedenis zoals die is opgesteld door mijn metgezellen, de drie Castiliaanse heerschappen genaamd Andrés Dorantes de Carranza, Alonso del Castillo Maldonado en bovenal Álvaro Núñez Cabeza de Vaca, die hun getuigenis, bekend als het Gezamenlijk Verslag, hebben afgelegd aan de Audiencia van Santo Domingo. De eerste was mijn wettige meester, de tweede mijn medegevangene en de derde mijn medestrevter in de vertelkunst. Maar anders dan zij werd ik niet door de Spaanse onderkoning opgeroepen om getuigenis af te leggen van ons verblijf bij de indianen.

Ik beschouw de drie bovengenoemde Castiliaanse heren als eerbare lieden, maar ben van oordeel dat zij zich, onder druk van de bisschop, de onderkoning en de markies van de Vallei, alsmede de normen waar-

naar zij zich in hun rang dienen te voegen, genoopt zagen bepaalde gebeurtenissen weg te laten en andere te overdrijven, details te verzinnen en andere te verzwijgen, terwijl ikzelf, die niet gehouden ben aan Castiliaanse gezaghebbers, noch gebonden aan de regels van een gemeenschap waartoe ik niet behoor, de vrijheid heb om de waarheid te vertellen over wat mij en mijn metgezellen is overkomen.

Uiteindelijk wil immers ieder van ons, of hij nu zwart is of wit, meester of slaaf, arm of rijk, man of vrouw, na de dood in de herinnering blijven voortleven. Ik ben daarop geen uitzondering: ook ik wil de eeuwigdurende duisternis die mij wacht overleven. Mocht dit relaas door een gelukkig toeval zijn weg vinden naar een bekwame kopiist die het zinvol acht het over te schrijven zonder verfraaiingen bezijden die van de schoonschrijfkunst of de kleurrijke miniaturen uit de Turkse of Perzische traditie, dan zullen mijn landgenoten ooit, bij Gods wil, kennisnemen van mijn wonderbaarlijke avonturen en ze duiden zoals het wijze geesten betaamt: als waarheid in de vorm van vermaak.

Het Verhaal van La Florida

Het was het jaar 934 na de hidjra, mijn dertigste levensjaar, mijn vijfde jaar in slavernij – en ik bevond me aan de uiterste grens van de bekende wereld. Ik liep achter señor Dorantes aan door een weelderig groen oord dat hij en de andere Castilianen La Florida noemden. Ik weet niet hoe mijn volk het noemt. In de periode dat ik uit Azemmur vertrok, schonken de stadsomroepers weinig aandacht aan berichten uit dit land; zij vertelden over de hongersnood, de recente aardbeving en de opstanden in het zuiden van Barbarië. Maar ik kan me indenken dat mijn volk, overeenkomstig onze naamgevingstradities, het simpelweg het Land van de Indianen zou noemen. De indianen zelf moeten er ook een naam voor hebben gehad, al wist noch señor Dorantes, noch een van de andere expeditieleden hoe die luidde.

Señor Dorantes had me verteld dat La Florida een groot eiland was, groter dan Castilië zelf, en dat het zich van de kust waar we waren geland helemaal uitstreekte tot aan de Vredige Zee. Van de ene oceaan naar de andere, zo omschreef hij het. Dit hele gebied, zei hij, zou vanaf heden worden bestuurd door Pánfilo de Narváez, de gezagvoerder van de armada. Het kwam mij onwaarschijnlijk, of op zijn minst merkwaardig voor dat de Spaanse koning zijn onderdaan zou laten heersen over een territorium dat groter was dan het zijne, maar die mening hield ik uiteraard voor me.

We trokken noordwaarts, naar het koninkrijk Apalache. Señor Narváez had erover gehoord van de indianen die hij vlak na de landing op de kust van La Florida gevangen had genomen. Hoewel ik er niet zelf voor had gekozen om hierheen te komen, was het een opluchting geweest om van boord te kunnen, want de reis over de Zee van Mist en Duisternis was gepaard gegaan met alle ellende die bij zo'n overtocht te verwachten valt: muf scheepsbesluit, troebel water, smerige latrines.

Doordat we zo dicht op elkaar zaten, raakten passagiers en bemanning nog kregeliger, en bijna elke dag laaiden er wel ergens ruzies op. Maar het ergst was de stank: de beklijvende lucht van ongewassen mensen, in combinatie met de rooklucht van de vuurkorven en de walm van paardenvijgen en kippenstront die ondanks de dagelijkse schoonmaakbeurt om de dierenhokken hing – een giftige mengeling die zich aan je opdrong zodra je in het ruim kwam.

Ik was ook nieuwsgierig geworden naar dit land, omdat ik van mijn meester en diens vrienden zo veel verhalen over de indianen had gehoord – of eigenlijk had afgeluisterd. Ze zeiden dat de indianen een rode huid hadden en geen oogleden; het waren heidenen die mensen offerden en boosaardig uitziende goden aanbaden, ze dronken mysterieuze brouwsels waarvan ze visioenen kregen en liepen spiernaakt rond, zelfs de vrouwen – iets wat mij zo ongeloofwaardig voorkwam dat ik het zonder meer had afgedaan als een fabeltje. En toch was mijn nieuwsgierigheid geprikkeld. La Florida was voor mij niet meer zomaar een bestemming, maar een land van pure magie dat uitsluitend kon bestaan in de verbeelding van de rondtrekkende verhalenvertellers in de souqs van Barbarije. Die uitwerking had de reis over de Zee van Mist en Duisternis op de menselijke geest, ook al was die reis niet zelfverkozen. Langzaam maar zeker werd men aangestoken door andermans ambities.

Per schip werd een klein groepje officieren en soldaten aangewezen dat daadwerkelijk aan land mocht. Als kapitein van de Gracia de Dios wees señor Dorantes twintig mannen aan – onder wie deze dienaar Gods, Mustafa ibn Muhammad – die met een van de roeiboten naar het strand voeren. Mijn meester stond op de voorplecht, met de ene hand op zijn heup, de andere rustend op de pommel van zijn degen, een houding die zijn begeerte naar de schatten van de nieuwe wereld zo volmaakt weerspiegelde dat het leek alsof hij voor een onzichtbare beeldhouwer poseerde.

Het was een mooie lenteochtend; de hemel was zorgeloos blauw en het water helder. Vanaf het strand trok onze stoet langzaam naar een vissersdorp dat een matroos vanuit het kraaiennest had zien liggen, op ongeveer een kruisboogshot landinwaarts. Het eerste wat me opviel was de stilte die ons omringde. Nee, stilte is niet het juiste woord. Er waren immers golven te horen en er ritselde een briesje door de palmbomen. Onderweg kwamen nieuwsgierige zeemeeuwen even naar ons kijken

om dan weer met klapperende vleugels weg te vliegen. Maar ik voelde dat er iets wezenlijks was weggevallen.

Het dorp bestond uit een stuk of tien hutten, gebouwd van houten palen die waren bedekt met palmbladeren. Ze stonden in een wijde cirkel met steeds genoeg tussenruimte voor een stookplaats en voedselvoorraden. De vuurkuilen langs de rand van de open plek lagen vol met verse houtblokken en aan een rek hingen drie gevilde herten waar het bloed nog uit druppelde, maar het dorp was uitgestorven. Toch gaf de gouverneur het bevel om alles te doorzoeken. In de hutten vonden de soldaten niet alleen kook- en schoonmaakgerei, maar ook dierenhuiden en pelzen, gedroogde vis, repen vlees en grote hoeveelheden zonnebloempitten, noten en vruchten. Ze pakten dadelijk alles wat ze pakken konden, omklemden angstvallig hun gestolen waar en ruilden die onderling tegen spullen die ze liever wilden hebben. Hoewel ik niet meedeed en dus niets te verhandelen had, werd ik vervuld van schaamte: ik was niet alleen ongewild getuige van deze diefstal, maar ook medeplichtig omdat ik er niets tegen kon beginnen.

Toen ik met mijn meester bij een van de hutten stond, viel mijn oog op een stapel visnetten. Ik tilde er een op om de bijzondere knooptechniek nader te bekijken, en op dat moment zag ik een merkwaardig kiezeltje liggen. Eerst dacht ik dat het een ankergewichtje was, maar aan de netten zaten gladde stenen die er heel anders uitzagen dan dit gele, ruwe exemplaar. Daarna dacht ik dat het kinderspeelgoed was, want het zag eruit alsof het bij een knikkerverzameling hoorde of uit een rammelaar kwam; misschien was het per ongeluk tussen die netten terechtgekomen. Toen ik het naar het licht ophield om het beter te kunnen bekijken, kreeg señor Dorantes mij in het oog.

Estebanico, zei mijn meester. Wat heb je daar?

Estebanico was de naam die de Castilianen me hadden gegeven toen ze me kochten van een Portugese handelaar – een reeks vreemde klanken die nog steeds pijn deed aan mijn oren. Toen ik in de slavernij belandde, moest ik niet alleen mijn vrijheid opgeven, maar ook de naam die mijn vader en moeder voor me hadden gekozen. Een naam is iets dierbaars: hij draagt een taal in zich mee, een geschiedenis, tradities, een bepaalde kijk op de wereld. Met die naam verloor ik ook mijn verbondenheid met al die aspecten. Ik heb me dan ook nooit aan het gevoel kunnen onttrekken dat deze Estebanico was ontsproten aan de verbeelding van de Castilianen en

dat hij heel ver afstond van de persoon die ik werkelijk was. Mijn meester griste de kiezel uit mijn hand. Wat is dit? vroeg hij.

Niets bijzonders, señor.

Niets bijzonders?

Gewoon een steentje.

Eens kijken. Hij krabde met zijn nagel over de kiezel, en onder het vuil kwam een nog feller geel vandaan. Mijn meester was nieuwsgierig van aard en zat altijd vol vragen. Misschien dat hij daarom had besloten zijn gerieflijke landhuis in Béjar del Castañar te verlaten en een fortuin te vergaren in onbekende contreien. Ik kon hem zijn fascinatie voor de nieuwe wereld niet kwalijk nemen, maar benijdde hem wel om de manier waarop hij over zijn geboortegrond sprak – altijd met de verwachting glorieus te zullen terugkeren.

Niets bijzonders, zei ik nog een keer.

Dat weet ik zo net nog niet.

Het zal wel pyriet zijn.

Maar het zou ook goud kunnen zijn. Hij draaide de kiezel om en om, niet wetend wat hem te doen stond. Plotseling nam hij een besluit en rende naar señor Narváez, die op de dorpsplaats stond te wachten tot zijn mannen klaar waren met hun doorzoeking. Don Pánfilo! riep mijn meester, don Pánfilo!

Hier is een beschrijving van de gouverneur op zijn plaats. Het opvallendste aan zijn gelaat was het zwarte lapje voor zijn rechteroog. Daardoor kreeg hij iets vervaarlijks, wat weer enigszins werd ontkracht door zijn ingevallen wangen en wijkende kin. Doorgaans droeg hij een stalen helm met struisvogelveren, ook als het niet nodig was. Diagonaal over zijn borstplaat liep een blauwe sjerp die bij zijn heup eindigde in een elegante strik. Hij zag eruit als een man die veel waarde hechtte aan uiterlijkheden, maar intussen kon hij net zo vulgair zijn als het laagste voetvolk in zijn gelederen. Ik had hem een keer een vinger in zijn ene neusgat zien stoppen om een lange sliert snot uit het andere te kunnen blazen, onderwijl rustig met een van zijn kapiteins beraadslagend over de scheepsvoorraad.

Señor Narváez nam de kiezel gretig in ontvangst. Opnieuw werd er gekrabd en geïnspecteerd. Dit is goud, verklaarde hij plechtig. De kiezel lag als een offerande op zijn hand. Met hese stem vervolgde hij: Goed werk, kapitein Dorantes. Heel goed werk.

Opgetogen verdrongen de officieren zich om de gouverneur, en een van de soldaten rende terug naar het strand om de anderen over het goud te vertellen. Ik stond achter señor Dorantes, in zijn schaduw, en hoewel ik zijn gezicht niet kon zien, wist ik dat het glom van trots. Het was een jaar geleden dat hij me in Sevilla had gekocht en inmiddels kon ik aan hem zien of hij uitgelaten was of alleen maar tevreden, kwaad of licht geïrriteerd, bezorgd of tamelijk onverschillig – en die emotionele nuances uitten zich meestal in zijn houding jegens mij. Nu was hij bijvoorbeeld blij met mijn ontdekking, maar weerhield zijn ijdelheid hem ervan te zeggen dat ik degene was die het goud had gevonden. Ik moest me een tijdje stilhouden, op de achtergrond blijven, zodat hij met de eer kon strijken.

Niet veel later beval de gouverneur dat de rest van de armada moest worden ontscheept. Het kostte drie dagen om alle mensen, paarden en voorraden met bootjes naar het witte zandstrand te brengen. Het werd steeds voller op het strand en iedereen zocht als vanzelf het vertrouwde gezelschap op van degenen die hem het dichtst in rang benaderden: de gouverneur voegde zich bij de kapiteins met hun harnessen en gepluimde helmen, de overste van de franciscanen onderhield zich met de andere vier missionarissen in hun identieke bruine pijen, de cavaleristen schaarden zich bij de gardisten, die allemaal een wapen droegen – een musket, een haakbus, een kruisboog, een degen, een lans, een dolk of zelfs een slagersbijl. En dan had je de kolonisten, onder wie timmerlieden, metaalwerkers, schoenlappers, bakkers, boeren, kooplieden en vele anderen van wie ik het beroep niet kende of alweer was vergeten. Er waren ook tien vrouwen en dertien kinderen die zich rondom hun houten kisten verzamelden. Maar de ongeveer vijftig slaven, onder wie deze dienaar Gods, Mustafa ibn Muhammad, hadden zich verspreid: elk van hen bleef dicht bij zijn eigenaar om diens bagage te dragen of bezittingen te bewaken.

Toen iedereen zich tegen de avond van die derde dag op het strand had vergaard, was het laagtij. Er waren nauwelijks golven en langs de kustlijn was een donkere strook bloot komen te liggen. Het was afgekoeld en het zand voelde koud en plakkerig aan onder mijn voeten. Hoog in de lucht pakten zich wolken samen die de zon veranderden in een verre, wazige bol. Vanaf zee kwam een dichte mist opzetten die de wereld om ons heen langzaam van alle kleur ontdeed en in verschillende wit- en grijs tinten dompelde. Er heerste een diepe stilte.

De notaris van de armada, een gedrongen man met uitpuilende ogen die Jerónimo de Albaniz heette, trad naar voren. Hij posteerde zich tegenover señor Narváez, opende een perkamentrol en begon monotoon voor te dragen: Uit naam van de Koning en Koningin verklaren wij dat dit land toebehoort aan de eeuwig levende God onze Heer op aarde. God heeft één man, genaamd Petrus, aangewezen als hoeder van alle mensen, ongeacht waar zij wonen en onder welke wet, gezindte of religie zij vallen. De opvolger van Petrus in deze rol is onze Heilige Vader, de Paus, die deze terra firma aan de Koning en Koningin heeft geschonken. Derhalve verzoeken en bevelen wij u de Kerk te erkennen als heerser van deze wereld, en de priester die wij Paus noemen en de Koning en Koningin als vorsten van dit territorium.

Señor Albaniz pauzeerde even en nam, zonder toestemming te vragen of zich te verontschuldigen, een slok water uit de veldfles die om zijn schouder hing.

Ik keek naar de gouverneur. Die leek geïrriteerd over deze onderbreking, maar verbeet zich omdat het anders alleen nog maar langer zou duren. Of misschien wilde hij de notaris niet tegen de haren in strijken. Zonder notarissen en secretarissen zou immers niemand weten wat gouverneurs deden. Hier was een zekere mate van geduld en respect vereist.

Doodgemoedereerd veegde señor Albaniz zijn lippen af, waarna hij zijn taak hervatte. Doet u wat wij zeggen, dan zal het u goed vergaan en zullen wij u tegemoet treden met liefde en barmhartigheid. Indien u echter niet gehoorzaamt of uit kwaadwilligheid talmt, weet dan dat we op alle mogelijke manieren oorlog tegen u zullen voeren en uw vrouwen en kinderen zullen afnemen en hen tot slaaf zullen maken en u uw eigendommen zullen afnemen en u zo veel schade en verwoesting toebrengen als wij kunnen. En wij zullen stellen dat alle doden en alle verliezen die hier het gevolg van zijn aan uzelf te wijten zijn en niet aan Hunne Hoogheden of aan de alhier aanwezige edelen. Nu wij u dit hebben medegedeeld, verzoeken wij de notaris om ons zijn bevestiging op schrift te doen toekomen en de overige aanwezigen om als getuige van deze rekwisitie op te treden.

Pas toen señor Albaniz bij de beloften en dreigementen was aanbeland, drong het tot me door dat de toespraak gericht was tot de indianen. Ik begreep alleen niet waarom hij dan hier op dit strand werd gehouden, terwijl degenen voor wie de boodschap bedoeld was hun dorp al waren

ontvlucht. Wat hielden Castilianen er toch zonderlinge gewoonten op na. Ze hoefden alleen maar iets te beweren om te geloven dat het waar was. Inmiddels weet ik dat deze veroveraars, zoals zovelen voor hen en ongetwijfeld ook na hen, geen toespraken hielden om de waarheid onder woorden te brengen, maar om een waarheid te scheppen.

Eindelijk zweeg señor Albaniz. Hij overhandigde de rol aan de gouverneur en wachtte met gebogen hoofd tot die zijn naam onder aan de rekwisitie had gezet. De gouverneur draaide zich om naar de menigte en verkondigde dat dit dorp van nu af aan Portillo zou heten. De kapiteins bogen het hoofd en een soldaat plantte het vaandel, een groene lap met een rood wapen in het midden. Ik dacht terug aan die dag, jaren geleden, dat de vlag van de Portugese koning werd gehesen op de toren van het fort in Azemmur. Ik was toen nog klein, maar nog steeds voel ik de vernedering van dat moment, want door die gebeurtenis keerde het lot van mijn familie, raakten onze levens verstoord en werd ik uit mijn huis verdreven. Nu herhaalde dit tafereel zich aan de andere kant van de wereld, op een ander toneel, met andere mensen. Ik kon een onheilsgevoel over wat komen ging niet onderdrukken.

Mijn vrees werd bewaarheid toen we de volgende ochtend vroeg tumult hoorden achter de voorraadhut van het dorp. Señor Dorantes had mij bevolen om zijn haar te knippen, en ik was net begonnen zijn dikke, korenblonde dos te fatsoeneren. Ook zijn baard was langer geworden, maar die hoefde ik niet af te scheren. Misschien hechtte hij minder belang aan uiterlijke verzorging nu hij zich aan de rand van het Spaanse rijk bevond. Of hij liet zijn baard staan omdat dat bij hem wel kon en bij de indianen – zo werd althans gezegd – niet. Ik geef toe dat ik hem niet naar de reden vroeg; ik was allang blij dat ik minder te doen had. Maar toen we de soldaten hoorden schreeuwen, sprong señor Dorantes op en rende, met de witte linnen doek nog om zijn nek, de dorpsplaats over om te zien wat er aan de hand was. Met de Sevilliaanse schaar nog in mijn hand ging ik achter hem aan. De soldaten bleken in de bosjes enkele indianen te hebben gevonden, van wie ze er vier gevangen hadden genomen.

Het waren alle vier mannen en ze waren alle vier naakt. Ik had al eens indianen gezien op de eilanden Cuba en La Española, waar de armada had aangelegd om te foerageren, maar nog nooit van zo dichtbij. Ik was

het niet gewend om mannen zo zonder enige schaamte moedernaakt te zien rondlopen, dus kon ik in eerste instantie alleen maar staren. Ze waren groot, met brede schouders en een huid met de kleur van aarde na een regenbui. Hun lange haar glansde en op hun rechterarm en linkerbeen zaten huidversieringen in vormen die ik niet herkende. Een van hen had een lui oog, net als mijn oom Omar, en hij knipperde een paar keer om scherp te stellen op zijn overweldigers. Een ander keek om zich heen en nam alle veranderingen in zich op: bij de tempel was een groot kruis neergezet, de vlag van de gouverneur hing aan een staak op de dorpsplaats en rondom stonden nieuwe palen waaraan paarden waren vastgebonden. Na alle verhalen die ik over de indianen had gehoord, had ik iets onvoorstelbaars verwacht, vuurspuwende djinns misschien, maar deze mannen zagen er in mijn ogen ongevaarlijk uit – zeker vergeleken met de Castiliaanse soldaten. Toch werden ze vastgebonden en naar señor Narváez gebracht.

De gouverneur haalde het door mij gevonden goudklompje uit zijn zak. Hij hield het op zijn vlakke hand naar ze uit met de vraag: Waar hebben jullie dit goud gevonden?

De gevangenen keken hem onbewogen aan en twee van hen zeiden iets in hun eigen taal. Ik kon nog geen patroon ontdekken in de stroom van klanken die over hun lippen kwam: waar eindigde het ene woord en begon het volgende? Doordat ik was opgegroeid in een handelsstad had ik een liefde voor en – enige onbescheidenheid is mij hopelijk vergund – een zeker gemak met vreemde talen ontwikkeld. Ik was dan ook nieuwsgierig naar de taal van de indianen, ook al moest ik het ditmaal stellen zonder de gebruikelijke aanknopingspunten, zoals bekende klanken, eendere woorden, vergelijkbare stembuigingen. Maar tot mijn verbazing knikte de gouverneur langzaam, alsof hij de indianen feilloos begreep en het zelfs met hen eens was.

Toch herhaalde hij zijn vraag. Waar hebben jullie dit goud gevonden?

De soldaten achter hem keken afwachtend toe. Hoog in de bomen klonk het gezang van vogels, die ondanks de drukkende hitte onverminderd kwinkeleerden. Vanaf het strand klonk het rustgevende geluid van golven en ik rook brandlucht: het vuur voor de almuerzo was al aangestoken. De indianen gaven hetzelfde antwoord als de eerste keer. Ik nam althans aan dat het een antwoord was, maar misschien stelden ze de gouverneur zelf wel een vraag of daagden ze hem uit tot een gevecht

of dreigden ze dat hij het met de dood zou bekopen als hij ze niet liet gaan.

De gouverneur luisterde beleefd naar hun antwoorden en richtte zich vervolgens tot zijn page. Sluit ze op in de voorraadhut, zei hij, en breng me een zweep.

Señor Dorantes liep terug naar zijn kruk en vanzelfsprekend moest ik hem volgen. We zwegen allebei. Toen ik klaar was met knippen, gaf ik hem een kleine spiegel en hield een tweede achter hem, zodat onze gezichten allebei in het glas waren te zien. Mijn meester draaide zijn hoofd van links naar rechts en knikte goedkeurend. Door zijn baard was het litteken op zijn wang bijna niet meer te zien; ik had hem tijdens het avondmaal eens trots aan een van zijn gasten horen vertellen dat hij het jaren eerder had opgelopen in Castilië, tijdens het neerslaan van een opstand tegen de koning. Ikzelf had gedurende mijn lijfeigenschap geleerd mijn gezicht altijd strak te houden, maar in de spiegel zag ik dat mijn ogen mijn ongemak verrieden. Ik hield mezelf voor dat ik alleen maar had willen weten wat voor visnet de indianen gebruikten. Ik was niet op zoek geweest naar goud. En toch had ik er met de vondst van de kiezel voor gezorgd dat deze vier mannen, die mij niets hadden misdaan, met de zweep kregen. Net als mijn meester moest ik doen alsof ik het gekerm dat nu opklonk uit de voorraadhut niet hoorde. Al snel ging het over in een gebrul zo langgerekt en zo vervuld van pijn dat het doordrong tot in de krochten van mijn ziel. En toen was er alleen nog maar stilte, slechts onderbroken door het ritmische, gruwelijke knallen van de zweep.

Later, toen ik señor Dorantes in zijn laarzen hielp, hoorde ik dat zijn jongere broer Diego, een zwijgzame knaap van zestien of zeventien, hem vroeg naar het gesprek tussen de gouverneur en de indianen. Diego was zo anders dan señor Dorantes dat ik nauwelijks kon geloven dat ze broers waren. Waar de een schuchter en naïef was, was de ander vrijpostig en slinks. Waar de een zijn vrienden zorgvuldig koos, was de ander kwistig met zijn liefde én zijn haat. Toch nam Diego in alles een voorbeeld aan zijn oudere broer. Hij had de bovenste knoopjes van zijn wambuis altijd open en zijn helm schuin op zijn achterhoofd, alsof hij een vermoeide soldaat was. Hij had ook geprobeerd zijn baard te laten staan, maar tot dan toe waren er op zijn wangen alleen een paar verdwaalde plukjes verschenen. Hermano, zei Diego. Wanneer heeft don Pánfilo hun taal geleerd? Is hij eerder in La Florida geweest?

Señor Dorantes keek Diego geamuseerd aan, maar zag kennelijk geen kwaad in die vraag, want hij gaf meteen antwoord. Nee, hij is hier voor het eerst, net als wij. Maar hij heeft veel ervaring met de wilden. Hij kan zich uitstekend verstaanbaar maken en het lukt hem vrijwel altijd om de gewenste informatie los te krijgen.

Het klonk tegenstrijdig, maar omdat ik wist dat mijn meester het niet zou waarderen als ik vroeg of de gouverneur de indianentaal echt wel zo goed beheerste, deed ik er het zwijgen toe. De ouden leren ons: liever een levende hond dan een dode leeuw.

Maar waarom geeft hij ze met de zweep? drong Diego aan.

Omdat de indianen notoire leugenaars zijn, antwoordde señor Dorantes. Zo zijn deze vier vast hierheen gestuurd om ons te bespieden en verslag uit te brengen van alles wat we doen. Geleidelijk, bijna onmerkbaar, had de geamuseerde klank in mijn meesters stem plaatsgemaakt voor lichte ergernis. Hij stond op en haalde een vinger langs de bovenrand van zijn laarzen om te controleren of zijn broek goed ingestopt zat. Om de waarheid te achterhalen, zul je ze moeten geselen, zei hij.

De gouverneur had de vier gevangenen net zo lang georgeseld tot hij zeker wist dat ze hem de volledige waarheid hadden verteld. Daarmee gewapend riep hij die avond al zijn officieren bijeen. Ze verzamelden zich in de grootste hut van het dorp, een soort tempel waar met gemak honderd mensen in pasten, al waren er maar een stuk of tien hooggeplaatsten uitgenodigd: de overste, de schatmeester, de factor, de notaris en de kapiteins, onder wie señor Dorantes. De houten panterbeelden met geelgeverfde ogen en een knots in de voorpoten waren eerder die dag verwijderd, samen met de handtrommels die ongetwijfeld werden gebruikt voor heidense rituelen. In die lege tempel trok het plafond mijn aandacht: het was versierd met honderden omgekeerde schelpen die een vage glans op de grond wierpen.

Een voor een namen de Spaanse officieren plaats op indiaanse krukken die in een kring waren gezet. De page van de gouverneur had een wit tafelkleed over een lange bank gelegd en aan beide uiteinden een brandende kaars gezet. Nu diende hij het eten op: geroosterde vis, gekookte rijst, gerookt varkensvlees en verse en gedroogde vruchten uit de voorraadhut. In geen dagen had ik zo'n honger gehad als nu bij het zien

van al dat eten, maar ik mocht pas aan mijn eigen schamele portie beginnen als de heren klaar waren.

Señor Narváez ging staan en verkondigde dat het goudklompje afkomstig was uit een welvarend koninkrijk dat Apalache heette. Dit koninkrijk lag twee weken gaans ten noorden van het dorp, en de hoofdstad beschikte niet alleen over grote hoeveelheden goud, maar ook over zilver, koper en andere edelmetalen. De stad werd omringd door weidse akkers met mais en bonen die werden bewerkt door vele mensen, en in de nabijheid lag een rivier met vele soorten vis. De uitspraken van de indianen, die de gouverneur door señor Albaniz had laten optekenen, hadden hem ervan overtuigd dat Apalache even welvarend was als het rijk van Moctezuma.

Dit woord had de uitwerking van een kanonschot. Ik zag dat alle aanwezigen diep onder de indruk waren, en ik moet bekennen dat ook mijn adem stokte, want in Sevilla had ik allerlei verhalen gehoord over de rijke keizer wiens paleis bekleed was met goud en zilver. De vervoering van de kapiteins werkte zo aanstekelijk dat ook mijn gedachten op hol sloegen. Stel dat de Castilianen dit koninkrijk wisten te veroveren. Stel dat señor Dorantes een van de welvarendste lieden in dit deel van het Spaanse rijk werd. Even koesterde ik zelfs de vermetele hoop dat hij misschien, uit dankbaarheid of welwillendheid, of simpelweg om zijn goud en glorie te vieren, de slaaf zou vrijlaten die hem dit pad had gewezen. Hoe moeiteloos gaf ik me over aan die fantasie! Dan kon ik La Florida verlaten, naar Sevilla varen en van daaruit terugreizen naar Azemmur, de stad aan de rand van het oude vasteland. Dan kon ik terugkeren naar mijn naasten, hen omhelzen en door hen omhelsd worden, mijn vingers over de oneffen richel van de tegelmuur langs de binnenplaats laten glijden, de Umm er-Rbi' horen ruisen als die gezwollen was van de voorjaarsregen, op warme zomeravonden op het dak van ons huis zitten, als de lucht bezwangerd was van de geur van rijpende vijgen. Dan kon ik de taal van mijn voorouders weer spreken en troost zoeken bij de tradities die ik had moeten verloochenen. Dan kon ik de rest van mijn dagen te midden van mijn dierbaren doorbrengen. Dat er geen enkele belofte was gedaan of zelfs maar een wenk in die richting was gegeven, weerhield me niet van deze mijmeringen. En in die vlaag van begeerte vergat ik hoe hoog de prijs was die anderen voor mijn droom zouden moeten betalen.

De officieren hieven het glas op de gouverneur als dank voor het goede nieuws, en de slaven, onder wie deze dienaar Gods, Mustafa ibn Muhammad, vulden hun wijnglazen bij. (Lezer, het valt me zwaar om toe te geven dat ik deze verboden drank voor anderen heb ingeschonken, maar daar ik heb besloten in dit verslag alles te vertellen wat me is overkomen, mogen ook deze details niet ontbreken.) Er is echter één euvel, zei de gouverneur terwijl hij de groep met geheven handen tot stilte maande. De armada is te groot: vier karvelen en een brigantijn, zeshonderd man en tachtig paarden, vijftigduizend arroba aan voorraden en wapens. Te veel voor de missie die ons wacht.

Daarom had hij besloten de vloot in twee ongeveer even grote contingenten te splitsen. Het eerste was het zeecontingent, met de scheepslieden, vrouwen en kinderen en iedereen die verkouden was, koorts had of anderszins te zwak was om verder te trekken. Deze groep zou langs de kust van La Florida naar Pánuco varen, de dichtstbijzijnde havenstad in Nieuw-Spanje, aan de monding van de Río de las Palmas. Daar zouden ze voor anker gaan en afwachten. Het tweede contingent, met uitsluitend mannen die gezond van lijf en leden waren en in staat waren om te lopen, te rijden of voedsel, water, wapens en munitie te torsen, zou over land naar Apalache trekken, het territorium veiligstellen en dan een kleine delegatie naar de zeedivisie sturen. De gouverneur verzocht de kapiteins om de beste mannen van hun schip te selecteren.

Er daalde een stilte neer over het gezelschap. En toen begonnen verschillende kapiteins te protesteren. Het felst van allemaal was een jongeman die goed bevriend was met mijn meester. Hij heette señor Castillo en had zich in een opwelling bij de expeditie aangesloten, nadat hij er tijdens een feestdis in Sevilla over had horen spreken. Door zijn nasale stem klonk hij wat kinderlijk, en bovendien was hij zo tener dat hij zijn tienerjaren nog maar net leek te zijn ontgroeid. Ik herinner me dat hij opstond en vroeg of het niet te riskant was om de schepen met voorraden en al weg te sturen terwijl wij het binnenland in trokken.

We hebben geen kaart, zei hij. Geen mogelijkheden om ons opnieuw te bevoorraden als de missie langer duurt dan verwacht. En onze loodsmannen zijn het niet met elkaar eens over de afstand naar Pánuco. Señor Castillo sprak onbevangen en zonder enige vijandigheid; de anderen die ook bezwaren hadden geuit, vielen nu stil en lieten hem namens hen alleen het woord voeren.